

Sëmundja Mortellaro = Dermatitis Digitalis (DD)

Përgatitur nga Franz Riegler, Konsulent i Schaumann dhe Aksioneri i Austria Praemix shpk

Përkthyer dhe përpunuar Olger Nanagjoka

Çfarë është përshkruar shkencërisht në vitin 1974 në Itali nga Cheli dhe Mortellaro dhe u diagnostikua në vitin 1980 nga shkencarët amerikanë, nuk e kurseu bagëtinë tonë. Ndërsa “sëmundjet klasike” do të mund të shëroheshin madje dhe zhdukeshin nga programe të qëndrueshme dhe gjithëpërfshirëse, disa sëmundje të bagëtisë sonë janë shtuar dhe kanë sjellë humbje të mëdha ekonomike. Këtu përfshihen paratuberculosis, Leptospirosis, por edhe dermatit dixhital (shkurtuar më tej si “DD” - si sëmundje Mortellaros), e cila ndryshe nga e para, sipas njohurive të tanishme nuk do të çojë në sëmundje të njerëzve. Pas Austrisë, sëmundja erdhi me importet e viçit nga Perëndimi dhe vazhdimisht përhapet këtu që nga vitet 1990. Si është situata në Shqipëri?

Mortellaro (DD) - Çfarë është kjo? DD është një çrregullim shumë i dhimbshëm i lëkurës në

këmbët e bagëtive, ku veçanërisht është prekur kavigjaja dhe pjesa ndërmjet dy thundrave. Në këtë pjesë të thundrës ndodh shpesh që të ketë një infeksion në pjesën sipërfaqësore në formën e luleshtrydhes shiko fig. 1.

Kjo sëmundje në fazën fillestare shfaqet si mpirje e thundrës dhe në fazën e dytë shfaqet si acarim ose infektim i thundrave. Kur kjo sëmundje kthehet në një sëmundje kronike krijon fllucka ose infektim deri në prishjen e lëkurës (Fig. 2). Tipike është era që vjen nga DD, një përzierje mes të ëmblës dhe thartirës, kështu që mund të nuhaten kafshët e sëmura nga era e keqe nga distanca.

Shkak për DD janë bakteret anaerobe (rriten nga mungesa e oksigjenit), të quajtur spirochete, të cilat ndryshojnë vetëm pak nga agjentët shkaktarë të sifilizit tek njerëzit. Shkalla e sëmundjes (10 në 85% të kafshëve janë me sëmundje akute) dhe ecuria e saj në kafshë të veçanta është shumë e varur nga (higjiena, të ushqyerit, stresi, etj). Prandaj, ne flasim për faktorë të sëmundjes. Infeksioni futet zakonisht nëpërmjet blerjes së kafshëve nga tufat e infektuara, por mund edhe të futet në stalla nga çizme të pista, automjetet, mjetet e stallës etj. Koha e infektimit deri në shpërthimin e DD në tufë zakonisht është rreth një muaj. Nëse sëmundja trajtohet siç duhet, ajo shërohet shpejt, por shpërthen në më shumë se gjysmën e kafshëve brenda tre deri në katër muaj, në mënyrë të ngjashme me herpesin te njerëzit. Trupi e ka të vështirë, për fat të keq, të krijojë imunitet të rëndësishëm kundër sëmundjes.

Infeksioni gjithashtu nuk është i dallueshëm përmes një analize të gjakut dhe nuk mund të trajtohet mirë me injeksion antibiotikësh. Një karakteristikë e rëndësishme e kësaj sëmundjeje është fakti se sëmundja edhe nëse është zhdukur në kushte praktike, në kafshë të veçanta nuk mund të shërohet përgjithmonë.

Si trajtohet?

Trajtimi i kafshëve të sëmura akute fillon me kujdes funksional të këmbës, për të siguruar ngritjen e shputës dhe për të siguruar nxjerrje të infeksionit nga thundra. Pikat e DD më pas pastrohen dhe

mbahen të thata, atëherë trajtohet me antibiotikë llak ose xhel të përshtatëshme ose zgjidhet zakonisht një kombinim bazë mes bakrit ose zinkut me acide. Ky trajtim lokal duhet të përsëritet në dy ditët në vijim. Brenda ditëve, DD atëherë thahet, është pa dhimbje dhe shërohet, por përsëritet, siç u përmend tashmë, zakonisht pas disa muajsh sërish. Kohët e fundit, është raportuar edhe trajtim i suksesshëm me llaç të veçantë. Kryesisht ndiqen këto procedura për të zvogëluar mundësinë për t'u sëmurur:

- Kujdesi i thundrës në interval prej rreth katër muajsh
- Kalimi i thundrave në vaskë në mënyrë që të pastrohet pjesa ndërmjet thundrave dy herë në javë (në dimër gjithashtu mundësohet dalje në dëborë)

- Pastrimi i përditshëm i thundrës; për të përmirësuar komoditetin e lopës, pastrim ditor i shtratit dhe cilësia e ajrit
- Trajtimi i të gjitha rasteve të DD akute

Si mund të parandaloj DD?

E rëndësishme është mos vështirësimi i kushteve të jetesës për spirochete anaerobe dhe nga ana tjetër duhet bërë cdo gjë për t'i dhënë mundësitë më të mira lopës. Kjo lejon ndalimin për rreth 10 deri 15% të përhapjes, ndërkohë që 60 % ose më shumë janë raste të përgjithshme të bakterieve. Të gjitha masat kimike, qoftë spraj, vaskë desinfektimi ose shkumë kanë kuptim vetëm nëse masat e mësipërme janë kryer në mënyrë rigoroze. Disa nga substancat e përdorura janë ose kancerogjene (formalinë) ose dëmtojnë mjedisin (bakri). Pa efekte anësore janë alkalinet (pH 12), pluhur gëlqereje e përdorur si një banjë pluhur ose mbeturinat shtesë në dhomëzat e stallave që ulin ngarkesën mikrobike dhe kështu sjellin efekte pozitive në sasinë e DD dhe të Mastitisit.

Çfarë dëmi ekonomik shkakton DD?

Rëndësia ekonomike e DD e përlllogaritur ndërkombëtarisht është rreth 150 € dëmtim/ humbje. Kostot reflektohen te humbja qumështit, të dhëna më të varfëra të pjellorisë, shpenzimet e trajtimit dhe veçanërisht kostot e zëvendësimit për bagëtitë e reja. Komplikime të mëdha bën DD nëse me "problemin normal të thundrës" lëkura e lopës sulmohet nga spirochete. Nëse këto pjesë të trupit nuk trajtohen me kujdes maksimal, atëherë këto defekte nuk janë më të rikuperueshme, sepse zhvillimi i thundrës në këtë rast është i prekur shumë dhe pjesët e shëndetshme të saj janë në minorancë. Në stallat ku është e pranishme DD, ka edhe shpesh një normë të lartë të inflamacionit të lëkurës në rajonin e gjirit, e cila shtrihet gjatë dhe ka simptoma të ngjashme të tilla si DD. Gjiri është pothuajse saktësisht në të njejtën gjendje si kurse kohët e fundit ishin këmbët. Midis pjesëve të gjirit, mes kofshëve dhe gjirit apo lëkurës së barkut dhe gjirit gjithashtu mbizotërojnë kushte anaerobe dhe sugjeron se patogjeni DD bën kërdrinë edhe në lëkurën e gjirit.

Çfarë duhet marrë parasysh kur blejmë një kafshë?

Kemi dëshmuar përhapjen e kësaj sëmundjeje dhe pasojave të saj në shumë ferma dhe ka patur nevojë për të investuar shumë punë personale në luftën kundër DD në Austri. Unë u rekomandoj klientëve të mi dy gjëra - kur ferma e tyre është e paprekur nga DD dhe duan të blejnë kafshë:

1. të kërkojnë nga shitësi një konfirmim me shkrim se origjina e kafshëve është e lirë nga DD. Nëse shitësi refuzon ta bëjë këtë ju duhet të bleni një kafshë tjetër!
2. Kafsha e blerë duhet të futet 4 javë në karantinë, të bëjë kujdes thundrën dhe vlerësohet lëkura në zonën në fjalë disa herë derisa të jetë larë tërësisht

Në hyrje të stallës duhet të vendoset një govatë me ujë dhe dezinfektues për të dezinfektuar këpucët e të gjithë personave që hyjnë në stallë (minimal "biosiguri").

Përfundimi

DD kushton çdo vit në Austri miliona euro. Këto para mungojnë nga arkat e fermerëve tonë. Nëse kjo sëmundje nuk luftohet në mënyrë efektive, humbja që rezulton prej saj do jetë gjithnjë në rritje në fermat e qumështit.

A është situata e ngjashme në Shqipëri?